

Studeren in de Verenigde Staten

De effecten van een studieperiode aan een Amerikaanse universiteit

Inhoudsopgave

Voorwoord

Introductie

1 De effecten van een studieperiode in de V.S. op de persoonlijke ontwikkeling

- 1.1 De invloed van een studieperiode op de persoonlijke vaardigheden
- 1.2 Onverwachte ontdekte talenten
- 1.3 Veranderde kijk op de Verenigde Staten
- 1.4 Veranderde kijk op Nederland
- 1.5 Veranderde kijk op Europa

2 Onderwijs gerelateerde effecten

- 2.1 Effecten van een studieperiode in de V.S. op de studiekeuze
- 2.2 Effecten van de studieperiode op de vervolgstudie
- 2.3 Veranderde wijze van studeren
- 2.4 Verstoring van het studieritme

3 De effecten van een studieperiode in de V.S. op de loopbaan

- 3.1 Effecten van een studieperiode op de entree op de arbeidsmarkt
- 3.2 Effecten van een studieperiode op de loopbaan

4 Aanpassingsproblematiek

- 4.1 Terug in de Nederlandse maatschappij
- 4.2 Aanpassingsproblemen op sociaal gebied.

5 Het multiplier effect

6 Conclusie

Bijlage: vragenlijst

Voorwoord

Het Fulbright Center in Amsterdam biedt gediplomeerde vwo-scholieren via het *Campus Scholarship Program* de mogelijkheid om direct na de middelbare school een jaar of langer in de Verenigde Staten te gaan studeren. Dat zo'n periode van studie in de Verenigde Staten een positieve ervaring is, blijkt wel uit de reacties van teruggekeerde deelnemers. Hoewel dit programma al lange tijd bestaat, is er nooit serieus onderzoek gedaan naar de effecten van zo'n studieperiode. Meer inzicht in die effecten zal het Fulbright Center in staat stellen gerichtere voorlichting te geven aan geïnteresseerden en indien nodig het programma te verbeteren. Een tweede goede reden voor een effectstudie is het feit dat de voorgenomen invoering van het sociale leenstelsel het zogenaamde *gap year* tot een actueel onderwerp heeft gemaakt. De invoering van dit stelsel kan de keuze van leerlingen en hun ouders voor een tussenjaar beïnvloeden, omdat studeren meer zal gaan kosten.

Begin januari 2013 ben ik als stagiaire mijn onderzoek gestart. Het doel was een duidelijk beeld te krijgen van de effecten op de persoonlijke ontwikkeling, op de vervolgstudie en de loopbaan. Ook wilde ik graag een beter beeld krijgen van het effect van een periode van studie in de V.S direct na terugkeer in Nederland, en het zogenaamde *multiplier effect*, dus de mate waarin deelnemers hun ervaringen aan anderen over (kunnen) dragen.

De resultaten van dit onderzoek zijn niet alleen voor het Fulbright Center van belang maar voor scholieren die overwegen om in de V.S. te gaan studeren, hun ouders, decanen, docenten en studiebegeleiders. Ook hoop ik dat de uitkomsten interessant zijn voor beleidsmakers en beleidsuitvoerenden van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

Gertine Hofmeijer
Stagiaire Fulbright Center

Introductie

Het *Campus Scholarship Program* biedt Nederlandse scholieren die een vwo-opleiding met goed gevolg hebben afgesloten de kans om een periode aan een Amerikaanse universiteit studeren. Het Fulbright Center selecteert op basis van goede studieresultaten en een overtuigende motivatie. De deelnemers worden onder andere geplaatst op *liberal arts colleges*. Deze staan bekend om hun kleinschalige en intensieve onderwijs. Het aanbod van verschillende vakken is bij deze onderwijsinstellingen groot. Deelnemers worden gestimuleerd zich zo breed mogelijk te ontplooien. In principe is de opzet van het *Campus Scholarship Program* dat studenten maximaal een jaar in de V.S. verblijven. Studenten kunnen echter langer blijven en dit gebeurt soms ook.

De hoofdvraag van dit onderzoek is: 'Wat zijn de effecten van een periode van studie aan een Amerikaanse universiteit?' Om deze vraag goed te kunnen beantwoorden is ervoor gekozen een specifieke groep te bestuderen, namelijk Nederlandse scholieren die een vwo-opleiding met goed gevolg hebben afgesloten en direct daarna zijn gaan studeren aan een Amerikaanse *liberal arts college* of een andere *undergraduate* opleiding in de V.S. via het *Campus Scholarship Program*. Een periode van studie is dus meestal een jaar, maar dit kan langer zijn.

De eerste fase van het onderzoek bestond uit het verzamelen van achtergrondinformatie en relevante literatuur. Het doel was om een beeld te krijgen van de mogelijke effecten van een periode van studie in het buitenland. Open en ongestructureerde gesprekken met een klein aantal oud-deelnemers aan het *Campus Scholarship Program* hielpen om een eerste beeld te krijgen van de effecten van een studie aan een Amerikaans *college*. Het Fulbright Center was met name geïnteresseerd of en welke onderwijs-gerelateerde effecten zich voordoen na afloop van de studieperiode in de V.S. Ook deze vraag is in het onderzoek meegenomen. De resultaten van de eerste verkennende fase leidden tot het bepalen van drie gebieden waarop effecten te verwachten zijn, namelijk persoonlijke ontwikkeling, effecten op het vervolgonderwijs en effecten op de entree op de arbeidsmarkt en verdere loopbaan. Uit de eerste verkennende gesprekken bleek dat de aanpassing in Nederland direct na terugkeer niet altijd even makkelijk was. Om die reden is dit als apart onderwerp in het onderzoek opgenomen, evenals het *multiplier effect*, dat wil zeggen het doorgeven van de ervaring aan anderen. Dit is met name relevant om vast te stellen of de zeer persoonlijke ervaring die de deelnemers opdeden, ook effect hebben op de bredere sociale omgeving.

Op grond van de literatuur en de verkennende gesprekken kon worden vastgesteld dat effecten van een studieperiode ook op zeer lange termijn nog merkbaar zijn. Een sterk verbeterde kennis van het Engels is bij voorbeeld een verworvenheid voor het leven. Om die reden is besloten om niet alleen oud-deelnemers in het onderzoek op te nemen die kort geleden hun studieperiode in de V.S. hebben afgesloten, maar ook zij die dit langer geleden hebben gedaan. Om praktische redenen is ervoor gekozen om oud-deelnemers te betrekken die tussen 1980 en 2012 een periode van studie in de V.S. hebben doorgebracht. In deze periode namen 1.499 studenten aan het *Campus Scholarship Program* deel. Omdat niet van al deze alumni contactgegevens bekend waren, zijn uiteindelijk 989 personen bij het onderzoek betrokken. De omvang van deze groep maakte de keuze voor een gestructureerde vragenlijst die online kon worden ingevuld de beste onderzoeksmethode. In totaal beantwoordden 311 personen de vragenlijst, wat een respons van 35% opleverde.

De vragenlijst is opgebouwd uit vijf onderdelen. Voorafgaand aan het eerste onderdeel werd een aantal feitelijke vragen omtrent de periode direct na afloop van de studieperiode in de V.S. gesteld. Is men gaan studeren? Is men in Nederland of in de V.S. gaan studeren? Of in een ander buitenland? Vervolgens werd de deelnemers gevraagd aan te geven voor welke vervolgstudie ze gekozen hebben, wanneer ze deze zijn gestart en hoe lang de officiële duur

van de studie was. Daarna moest worden aangegeven of ze de studie succesvol hadden afgerond. Zo ja, in welk jaar? Zo nee, wanneer verwachtten ze af te studeren? Daarna werd een overzicht van alle gestarte en succesvol afgeronde studies sinds de studieperiode in de V.S. gevraagd. Ook werd vastgesteld wat de huidige situatie van de oud-deelnemers is. Momenteel student, ergens werkzaam of geen van beide?

Het eerste onderdeel van de vragenlijst was gericht op de mate waarin de studieperiode in de V.S. effect heeft gehad op de persoonlijke ontwikkeling van de respondenten. De effecten op de persoonlijke competenties, persoonlijke groei en gedrag kwamen in dit deel aan bod. Ook werd er gevraagd naar de effecten van de studieperiode op de kennis van en de waardering voor de V.S., Europa en Nederland.

Het tweede deel van de vragenlijst betrof de onderwijs-gerelateerde effecten. Allereerst werd er gevraagd naar de invloed van de studieperiode in de V.S. op de studiekeuze en de mate waarin de verworven persoonlijke vaardigheden effect hebben gehad op de vervolgstudie. In dit deel kwamen ook de effecten van de extra-curriculaire activiteiten, het gebruik van de Engelse taal, een andere wijze van lesgeven en de gevolgde vakken aan bod.

Het derde deel behandelde de effecten op de loopbaan. Alleen de respondenten met werkervaring kregen de mogelijkheid dit gedeelte van de vragenlijst in te vullen. Er is gevraagd naar de entree op de arbeidsmarkt en de invloed van de studieperiode hierop. Ook werd gepeild in welke mate de studieperiode een effect heeft (gehad) op de professionele werkzaamheden.

Het vierde onderdeel van de vragenlijst onderzocht de eventuele moeilijkheden rondom het aanpassen aan Nederland na afloop van de studieperiode. Het opnieuw in een gezinssituatie verkeren, het missen van de Amerikaanse universiteitscampus, verwaterde vriendschappen zijn enkele onderwerpen die aan bod kwamen.

Tot slot is er aandacht besteed aan het *multiplier effect*. Door een aantal vragen werd gepoogd een beeld te krijgen van de mate waarin de ervaring in de V.S. werd doorgegeven aan anderen.

I. De effecten van een studieperiode in de V.S. op de persoonlijke ontwikkeling

Dit hoofdstuk behandelt de effecten van een studieperiode in de V.S. op de persoonlijke ontwikkeling. Allereerst worden de effecten op de persoonlijke vaardigheden in beeld gebracht en onderzocht in welke mate onverwachte talenten zijn ontdekt. Ook wordt een beeld gegeven in de mate waarin de studieperiode de kennis en waardering ten opzichte van de V.S., Europa en Nederland heeft beïnvloed.

I.1 De invloed van een studieperiode op de persoonlijke vaardigheden

Tijdens de data-analyse werd duidelijk dat het merendeel van de oud-deelnemers van mening is dat de studieperiode in de V.S. zeer veel invloed heeft gehad op de persoonlijke competenties. 62 procent van de deelnemers kiest voor waardering 5 op de vraag in welke mate (op een schaal van 1 tot 5, waarbij 1 staat voor helemaal geen, en 5 voor zeer veel) de ervaring in het buitenland hun zelfstandigheid heeft doen toenemen. Op de vraag in welke mate de vaardigheid tot zelfreflectie is ontwikkeld, kiest 44 procent voor waardering 4. Ook het onafhankelijkheidsgevoel werd versterkt door de ervaring in de V.S., 41 procent kiest voor waardering 5. Tot slot is ook het zelfvertrouwen fors toegenomen volgens 43 procent van de ondervraagden. Hoewel velen aangeven dat de periode in het buitenland aanvankelijk erg spannend was en in het begin soms moeilijk, zijn ze ervan overtuigd dat de ervaring een persoonlijke verrijking is geweest.

“Behalve hele mooie herinneringen heb ik nu ook meer zelfvertrouwen, omdat ik nu weet dat ik me wel red, mocht ik ergens alleen terechtkomen.”

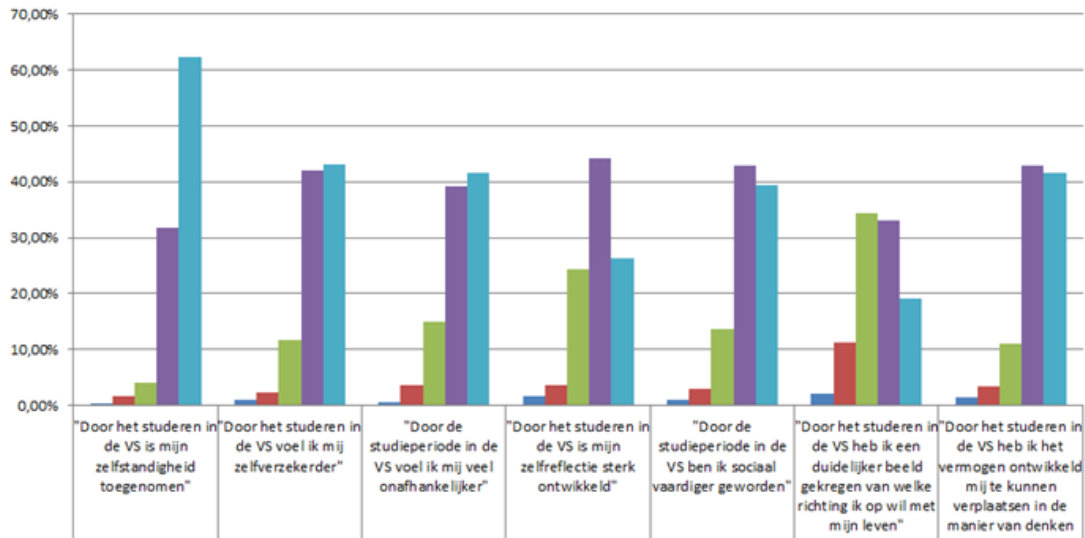
Een groot aantal respondenten noemt het sociaal vaardiger worden als een van de meest belangrijkste ontwikkelingen. Ze verklaren dat het op jezelf aangewezen zijn in een vreemd land je aanmoedigt contact met anderen te zoeken. Tijdens dit proces bemerkten ze dat hun sociale vaardigheden sterk verbeterden. Ook geven ze aan dat ze hier tijdens hun dagelijks leven nog steeds profijt van hebben. Het maken van nieuwe vrienden tijdens de vervolgstudie in Nederland bleek ook makkelijker zijn vanwege de opgedane ervaringen in Amerika.

“Ik ben opener geworden naar onbekende personen en pro-actiever in het aanpakken van problemen en obstakels.”

Een ander belangrijk ontwikkelpunt is het toenemen van de Engelse taalvaardigheid. Op de vraag in welke mate de studieperiode in de V.S. invloed heeft gehad op de Engelse taalvaardigheid kiest 70 procent voor de hoogste waardering. Van de overgebleven deelnemers kiest 25 procent voor waardering 4. Tijdens de studie is alle communicatie in het Engels, niet alleen tijdens de lessen maar ook daarbuiten. Daarnaast zijn de lesboeken Engelstalig en moeten de papers en essays in het Engels worden geschreven. De Engelse taalvaardigheid omvat dus zowel het lezen, schrijven als spreken.

“Engels spreken, schrijven en lezen is nu gewoon heel makkelijk voor mij”.

In welke mate, op een schaal van 1 tot 5 (1= helemaal niet, 5= zeer veel), zijn de volgende stellingen op u van toepassing:

I.2 Veranderde kijk op de Verenigde Staten

Op de vraag in welke mate de studieperiode in de V.S. de kennis van de Amerikaanse samenleving heeft verhoogd, kiest 60 procent voor de hoogste waardering. Zoals duidelijk wordt in de onderstaande tabel, is een groot aantal van de deelnemers van mening dat zij door hun studieverblijf ook een genuanceerder beeld van de V.S. hebben gekregen.

“Er bestaan zo veel clichés over de V.S. en deze zijn in veel gevallen ook zeker waar, maar de Amerikaanse samenleving bestaat uit veel meer lagen dan ik eerst voor mogelijk hield.”

“Voorheen had ik een stereotype beeld van de Amerikaanse samenleving, en na een jaar studie in de V.S. word je eigenlijk zelf een Amerikaan en ga je op in de Amerikaanse samenleving. Hierdoor heb ik gezien dat het stereotype beeld van Amerikanen deels waar is, maar zeker niet de Amerikaanse cultuur totaal in kaart brengt.”

Een belangrijk element in de antwoorden van de respondenten is de onderdompeling in de Amerikaanse samenleving waardoor de kennis van de Amerikaanse samenleving sterk toenam. In plaats van te kijken vanaf de zijlijn, konden ze Amerika als het ware van binnenuit ervaren. Daardoor verdwenen veel vooroordelen en kreeg men meer begrip.

“In Nederland worden de inwoners van Amerika vaak gezien als oppervlakkig. Echter, ik ben nu van mening dat zij helemaal niet oppervlakkig zijn, maar gewoon op een andere manier met elkaar gewend zijn om te gaan. In mijn ogen gaan zij veel respectvoller en aardiger met elkaar om, helemaal niet oppervlakkig.”

“In positieve en in negatieve zin. De Amerikaanse samenleving was naïefer dan ik dacht en meer betuttelend. Maar het waardevolle vond ik het uitgaan van de kracht van het individu.”

Niet alleen zorgt de studieperiode voor meer kennis Amerikaanse samenleving, ook geven velen aan dat zij een andere waardering voor het land en zijn inwoners hebben gekregen. Van de 311 ondervraagden antwoordt 93 procent positief op de vraag of zij een andere waardering voor de V.S. hebben. Velen blijken op een positieve wijze te zijn verrast. Met name de Amerikaanse vriendelijkheid wordt genoemd. Het vooroordeel is dat deze

vriendelijkheid onecht is, maar en groot deel van de respondenten is het daarmee oneens. Zij zeggen deze omgangswijze juist als zeer prettig te hebben ervaren. Met name de openheid en de gastvrijheid van Amerikanen is positief ontvangen en heeft ervoor gezorgd dat ze zich welkom voelden.

Op de vraag of de studieperiode in de V.S. effect heeft gehad op de kennis van de Amerikaanse cultuur en geschiedenis en of de waardering hierdoor is veranderd, antwoordde 72 procent bevestigend. Velen geven aan dat het gezamenlijk met Amerikanen meemaken van de Amerikaanse feestdagen in grote mate heeft bijgedragen tot het beter leren kennen van het land. Het meemaken van de tradities heeft ervoor gezorgd dat deze tradities en de achterliggende redenen beter worden begrepen en dat hierdoor een realistischer beeld van het land is ontstaan.

“Ik ben feestdagen beter gaan begrijpen. Culturele uitstapjes gemaakt waardoor ik de geschiedenis beter ben gaan begrijpen en daarmee dus ook de instelling en gebruiken van de Amerikanen.”

“Ik vind de Amerikaanse geschiedenis rijker dan mensen die weinig kennis van de V.S. hebben.”

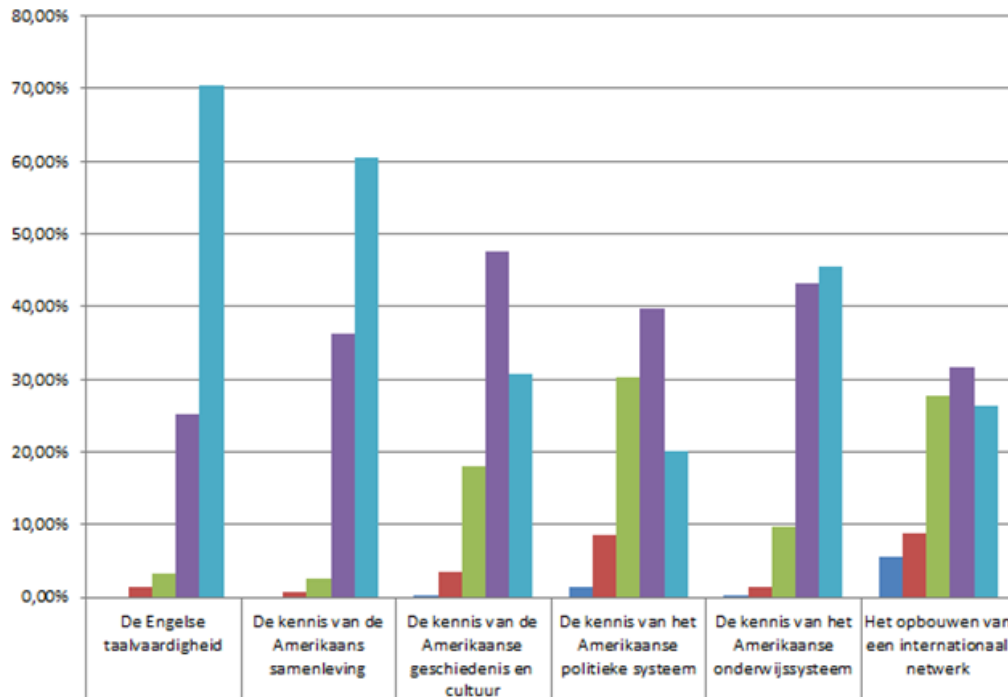
“De Amerikaanse cultuur is meer dan alleen megalomane projecten en alleen ‘groter is beter’. Door dit te ervaren is dit makkelijker te begrijpen en te accepteren.”

“Met name door direct in contact te komen met de so called 'melting pot'. Alle verschillende achtergronden in één. Cultuur, uiterlijk en tradities kun je pas echt bevatten als je het van dichtbij hebt meegemaakt.”

“Meer kennis over de geschiedenis en hoe dat de huidige cultuur beïnvloed en bepaald. Het heeft mijn begrip van en respect voor de Amerikaanse cultuur van vandaag vergroot.”

“Ik heb beter leren begrijpen waarom het Amerikaanse politieke systeem werkt zoals het werkt. Ik heb vooral ook de standpunten van de Republikeinen beter leren begrijpen en deels ook waarderen, ook al ben ik het nog steeds niet met ze eens. Tenslotte heeft het Amerikaanse perspectief me ook een nieuwe manier gegeven om de wereldpolitiek te bekijken.”

In welke mate, op een schaal van 1 tot 5 (1= helemaal niet, 5= zeer veel), heeft de studieperiode in de VS de volgende aspecten beïnvloed:

Een studieperiode in de V.S. zorgt ervoor dat de kennis van de Amerikaanse politiek en het politieke systeem toeneemt. Een meerderheid van 122 deelnemers koos voor waarde 4 op de vraag in welke mate (op een schaal van 1 tot 5) de studieperiode in de V.S. de kennis van het Amerikaanse politieke beïnvloed heeft. Een groot aantal hiervan heeft vooral meer inzicht verkregen in het tweepartijensysteem en heeft zich grondig verdiept in de ideologieën van de republikeinse en democratische stromingen. Op de vraag of ze een andere waardering hebben gekregen voor de Amerikaanse politiek antwoordde de helft van alle ondervraagden bevestigend. Kennistoename leidt echter niet automatisch tot een hogere waardering. Een aantal deelnemers heeft juist een negatiever beeld van de Amerikaanse politiek ontwikkeld. Zij betwijfelen de effectiviteit van het systeem, staan argwanend tegenover lobby praktijken en keuren de rol van de media in de politiek af:

“Ik begrijp het Amerikaanse politieke systeem nu stukken beter en ik volg nog altijd met zeer veel interesse de presidentsverkiezingen. Mijn waardering is eerlijk gezegd afgenomen, het tweepartijensysteem levert meer stagnatie op dan vooruitgang.”

“Het lobbyen et cetera, waarbij geld veel te belangrijk is.”

“De invloed van de media op de politiek leidt tot korte-termijn-beslissingen en populistisch scoorgedrag.”

1.3 Veranderde kijk op Nederland

Een ervaring in het buitenland kan het begrip van en de waardering voor het eigen land doen veranderen. Dit was dan ook het geval voor een zeer groot deel van de ondervraagden. Een percentage van 87 gaf aan een andere waardering voor Nederland te hebben na de studieperiode in de V.S. Een groot gedeelte van deze groep zegt meer oog te hebben gekregen voor de positieve kanten van Nederland en dat bepaalde aspecten niet vanzelfsprekend zijn.

“Het besef dat bepaalde gedeelde waarden in Nederland niet universeel zijn en dus het typische karakter van de Nederlandse samenleving bepalen.”

“Er zijn kleine dingen in de Nederlandse samenleving die ik nu erg kan waarderen, zoals het fietsen. Ook de gezelligheid in steden, zoals Amsterdam en Utrecht, met de terrasjes en parken”.

Typische Nederlandse elementen werden na terugkeer in eigen land weer als uniek en bijzonder beschouwd. De Nederlandse gezelligheid, de kleine straatjes, middeleeuwse kerkjes, Hollandse cafeetjes, terrasjes, parken en zelfs de fiets bleken toch zeer waardevol en werden na de periode in de V.S. als minder vanzelfsprekend beschouwd.

“De veiligheid, geborgenheid en het goed functionerende sociale systeem zijn voor mij in een positief daglicht komen te staan. Ook het gemak waarmee men in Nederland kan studeren en daardoor sociale mobiliteit kan bewerkstelligen, is positief ten opzichte van de V.S..”

Een aanzienlijk deel van de respondenten geeft aan dat na een periode te hebben geleefd in de Amerikaanse maatschappij duidelijk is geworden hoeveel er wordt geregeld voor Nederlanders, hoeveel mogelijkheden er eigenlijk zijn en hoe bijzonder het sociale vangnet eigenlijk is. Velen gaven aan trots en dankbaar te zijn voor de kansen die Nederlanders geboden worden.

“Ik ben de Nederlandse nuchterheid ontzettend gaan waarderen.”

Na een periode te hebben verbleven in de V.S. werd het voor velen duidelijk in hoeverre de Amerikaanse mentaliteit verschilt met die van Nederlanders. Na een jaar geen Hollandse nuchterheid te hebben ervaren, was de ‘doe maar gewoon, dan doe je al gek genoeg’ instelling voor veel alumni een verademing. Ook het gebrek aan cynisme en zelfspot in de Amerikaanse samenleving werd door veel respondenten opgemerkt en positief ontvangen na terugkeer in Nederland. Een kleiner deel van de ondervraagden stelde zich juist kritischer op en zag bij thuiskomst voornamelijk de negatieve kanten van Nederland. Met name de Nederlandse stugheid, het egocentrische gedrag en het gebrek aan behulpzaamheid werden benoemd.

“Nederlanders zijn wat harder in de omgang. Ze houden niet de deur voor je open, denken veel meer aan zichzelf en zijn minder hartelijk. Als buitenlander lijkt me het daarom best moeilijk om je thuis te voelen in de Nederlandse samenleving”.

1.4 Veranderde kijk op Europa

Niet alleen Nederland kreeg na terugkomst een andere waardering, ook Europa werd door veel respondenten met andere ogen bekeken. Een meerderheid van 56 procent antwoordde ‘ja’ op de vraag of de ervaring in de V.S. de waardering voor Europa heeft beïnvloed. Op de vraag in welk opzicht, noemde een groot aantal het Europese culturele erfgoed en de manier waarop ze hier naar zijn gaan kijken. De meningen over de waarde hiervan zijn echter sterk verdeeld. Sommigen zijn Europa’s uitgebreide klassieke geschiedenis meer gaan waarderen en zijn van mening dat deze achtergrond het gebied waardevoller en meer ontwikkeld maakt.

“Ik ben blij met Europa wat betreft cultuur en politiek, ik vind dat het daar beter is dan in Amerika.”

“De cultuur en de historische erfenis. Europa heeft het vormingsproces al grotendeels doorlopen en is over hoogtepunt heen, de Verenigde Staten zitten daar nog middenin.”

Anderen kregen door het tijdelijke verblijf in de V.S. juist het idee dat Europa zich te veel vastklampt aan het verleden en hierdoor bepaalde verantwoordelijkheden ontloopt. Deze respondenten twijfelen aan de toegevoegde waarde van Europa's rijke historie. Zij vragen zich af of Europa het verleden niet meer zou moeten loslaten en zich zou moeten gaan richten op vernieuwing en verandering. Amerika wordt in dit opzicht vaak gezien als modern, Europa als vergane glorie.

“Ook Europa zie ik in een nieuw licht: ...het 'oude' continent dat niet doorheeft dat de wereld aan het veranderen is en zich vastbijt in tradities en oude cultuur.”

“Door mijn ervaring in Amerika zie ik dat het 'oude' en gefragmenteerde Europa achterblijft in de wereld.”

Door vanuit een ander continent naar Europa te kijken, ontstond er bij een aantal respondenten de vraag in welke mate Europa een eigen identiteit heeft. Door alle verschillende landen, culturen en achtergronden zou het te moeilijk zijn voor Europa om een eenduidig beeld neer te zetten. Ook verwoordden velen de rol die Europa zou moeten of zou kunnen spelen op het internationale wereldtoneel. Meer initiatief en verantwoordelijkheid nemen zijn door alumni veel genoemde aspecten.

“Evenals mijn waardering voor Nederland, is ook mijn waardering voor Europa gestegen in de V.S.. Mijn ervaring met de Amerikaanse politiek heeft me echter ook het idee gegeven dat Europa iets meer verantwoordelijkheid mag nemen in de wereld, hoe moeilijk dat ook is met zoveel landen.”

“Door mijn verblijf in de V.S. realiseerde ik me veel beter dat er allerlei bijzondere gemeenschappelijke dingen zijn in Europa tussen al die gefragmenteerde landen. Alleen wordt daar te weinig mee gedaan. Europa heeft geen eigen gezicht, smoel, positie. Het is een verzameling van verschillende landen, geen eenheid.”

Ook bleek in sommige gevallen door het verblijf in de V.S. een Europees besef te ontstaan. De studieperiode in de V.S. zorgde in deze gevallen voor het ontwikkelen van een Europese identiteit.

“Ik voelde me nooit een Europeaan, tot een lers meisje met een knipoog zei: “We're Europeans, we're better than that””.

1.5 Onverwachte ontdekte talenten

Van alle ondervraagden gaf 54 procent aan dat zij onverwachte talenten ontdekten tijdens de studieperiode in de V.S. Op de vraag welke talenten dit zijn kwamen veel uiteenlopende reacties. Een groot gedeelte van de respondenten ontdekte veel creatiever te zijn dan van te voren gedacht. Velen zijn in de V.S. begonnen met schilderen, schrijven, tekenen en fotografie. Ook bleken veel respondenten talent te hebben voor toneelspelen, improvisatie, radio maken en het bespelen van een instrument. Anderen raakten geïnteresseerd in sport en sloten zich bijvoorbeeld aan bij de roeivereniging, het lacrosseteam of het trackteam van de universiteit. Andere talenten die veel werden genoemd door de respondenten is *public speaking*, organiseren, presenteren, debatteren en leiderschapsvaardigheden. Hoewel dit niet direct als een persoonlijk talent zou kunnen worden beschouwd, gaf een groot aantal van de ondervraagden aan een grote mate van zelfredzaamheid te hebben ontwikkeld tijdens de studietijd in de V.S.. Veel respondenten omschrijven het kunnen aanpassen aan een nieuwe omgeving en de zelfstandigheid die hierbij komt kijken als een onverwacht ontdekt talent.

“De studie in de V.S. vond plaats tijdens een cruciaal moment in de overgang van pubertijd naar volwassenheid. Als je in die periode de kans krijgt om in een volstrekt nieuwe en internationale omgeving jezelf als onafhankelijk individu te ontdekken, dan ontdek je vanzelfsprekend nieuwe kanten aan jezelf. In mijn geval was dat onder andere het vermogen om snel en duurzaam een netwerk op te bouwen en om meer analytisch te gaan denken over allerlei vraagstukken. Maar ik ben in die periode ook begonnen met het leren van de Spaanse taal, iets waar ik later nog veel profijt van heb gehad.”

2. Onderwijs-gerelateerde effecten

In dit hoofdstuk zal uitgebreid worden ingegaan op de vraag in welke mate de studieperiode in de V.S. een effect heeft gehad op het onderwijs na terugkeer in Nederland. Heeft de ervaring invloed gehad op het kiezen van de juiste vervolgstudie? Hoe heeft de studieperiode in de V.S. effect gehad op deze vervolgstudie? Om antwoord te kunnen geven op deze vragen, wordt dieper ingegaan op zaken als de gevolgde vakken, taalvaardigheid, de ondernomen extra curriculaire activiteiten, de wijze van lesgeven en de invloed van Amerikaanse docenten.

2.1 Effecten op de studiekeuze

Uit de vragenlijst is gebleken dat 294 van de 311 respondenten na de studieperiode in de V.S. begonnen is met een studie in Nederland, dat is 94,5 procent. Van deze 294 deelnemers heeft 87 procent deze eerste studie succesvol afgerond. Dit slagingspercentage is erg hoog. De kans dat een de studie succesvol wordt afgesloten is groter wanneer de student een goed besef heeft van zijn of haar eigen interesses. Het ontstaan van dit besef is een duidelijk effect van een studieverblijf in de V.S.

“Het heeft mijn keuze niet veranderd, maar ik werd wel gesterkt in mijn vermoeden van een bepaalde richting.”

“Een fantastische kans en terugblikkend een essentiële stap voor mijn vervolgstudie. Ik had nooit het zelfvertrouwen en de ervaring gehad om me aan te melden voor University College Utrecht en vervolgens London School of Economics als ik dit jaar niet had gedaan.”

Voor veel studenten is het moeilijk om direct na de middelbare school meteen de juiste studie te kiezen, met studie-uitval of wijzigen van studie als gevolg. De data-analyse wijst uit dat de studieperiode in de V.S. in veel gevallen een bijdrage heeft geleverd aan het maken van de juiste studiekeuze. Een meerderheid van 52 procent is van mening dat de studietijd in Amerika invloed heeft gehad op de keuze van de vervolgstudie.

“Als een ‘non-degree seeking student’ mocht ik alles doen. Dat heb ik dus ook gedaan. Ik heb bewust vakken gekozen die ik leuk vond, maar waar ik van dacht dat ik het nooit zou gaan studeren. Maar dat laatste heb ik dus wel gedaan. Ik ben uiteindelijk juist psychologie gaan doen omdat ik het erg leuk vond.”

In totaal 47 procent van de respondenten kiest voor waardering 5 op de vraag in welke mate de gevolgde vakken effect hebben gehad op de studiekeuze. Door middel van het uitgebreide vakkenpakket dat door Amerikaanse colleges wordt aangeboden, worden de studenten gestimuleerd zichzelf te ontplooien. Het uitproberen van verschillende vakken zorgt er vaak voor dat studenten zichzelf beter leren kennen. Hierdoor zijn ze in staat betere keuzes te maken. Uit de resultaten blijkt dat sommige respondenten uiteindelijk kozen voor een vervolgstudie waarvan ze nooit hadden verwacht dat ze die zouden gaan doen.

Hoewel de meerderheid van de overige respondenten meende dat de studieperiode in de V.S. geen tot weinig positief effect heeft gehad op de keuze van de vervolgstudie, geeft een enkeling aan dat de ervaring invloed heeft gehad op een negatieve wijze. De studietijd in de V.S. zou juist gezorgd hebben voor het kiezen van de verkeerde vervolgstudie. De ervaring opgedaan in de V.S. zorgde in dit geval voor een vertekend beeld van de studie.

“Ik heb in eerste instantie een verkeerde keuze gemaakt qua studie, dus het heeft op mij wel invloed gehad, maar dan op een negatieve manier. Ik vond de vakken zo makkelijk in

Amerika, dat ik dacht dat ik het daardoor ook leuk vond. Dit heeft mij in de economische richting ingeduwd, wat ik in Nederland minder interessant vond.”

Sommige respondenten zijn met een bepaalde studie of richting in gedachten naar de V.S. vertrokken en kwamen tijdens de studiekeuzeperiode tot de conclusie dat die studie/richting niet de juiste voor hen bleek. Door dit verworven inzicht kozen ze na terugkeer in Nederland voor een andere studie. Ongeveer de helft van de respondenten die aangaven dat de studiekeuzeperiode in de V.S. invloed heeft gehad op de latere studiekeuze, meldden dat zij na terugkeer in Nederland een andere studie zijn gaan doen dan zij van plan waren voor vertrek.

“Voordat ik naar de V.S. ging wist ik nog niet goed wat ik wilde studeren, maar ik dacht aan psychologie. Door mijn verblijf in de V.S. werd mij duidelijk dat dit voor mij niet een goede keus was.”

Naast de gevolgde vakken in de V.S. zijn er andere aspecten die effect hebben gehad op de keuze van de vervolgstudie. Namelijk de rol van Amerikaanse docenten, de sociale contacten en de extra-curriculaire activiteiten. Hoewel deze aspecten niet van toepassing zijn op alle respondenten, is het toch voor een aanzienlijk deel van de ondervraagden doorslaggevend geweest. Sommige benadrukken de invloed van de Amerikaanse docenten op de studiekeuze. Veel respondenten hebben tijdens hun studiekeuzeperiode aan een Amerikaanse universiteit intensief contact gehad met inspirerende en gedreven docenten. De betrokkenheid van deze docenten en de bevoegenheid in het herkennen van talent en het stimuleren daarvan is voor veel respondenten erg waardevol gebleken tijdens het studiekeuzeproces. Anderen geven aan dat er veel contact was tussen eerste, tweede, derde en vierdejaarsstudenten waardoor zij een beter beeld kon vormen van de inhoud van de vakken.

“Het nauwe contact met de professoren en de levenswijsheden die zij overdroegen, hebben eraan bijgedragen dat ik actiever en zelfbewuster ben gaan plannen. Zo heb ik veel meer nadruk gelegd op statistieke en wiskundige vaardigheden dan dat ik anders gedaan zou hebben”.

“Op de universiteit gaf men me het gevoel een welkome, gewaardeerde gast te zijn. De enorme aanmoediging die ik kreeg bij welke vaardigheid of kennis die ik ook wilde ontwikkelen, heb ik nergens ter wereld zo intens ervaren als in de V.S..”

Hoewel dit niet voor iedereen geldt, hebben ook extra-curriculaire activiteiten invloed gehad op het kiezen van de juiste vervolgstudie. Sommige respondenten zijn in Amerika bepaalde buitenschoolse activiteiten gaan ondernemen die vervolgens zo leuk en divers bleken en waarbij ze zoveel aansluiting vonden, dat ze besloten het als vervolgstudie te kiezen. Een van de oud-deelnemers vertelt dat ze na lid te zijn geweest van de foto- en toneelclub in de V.S. besloot om een creatieve studie te kiezen, wat aanvankelijk geen optie was. Een ander leerde hoe de geldhandel werkte en kreeg daardoor belangstelling voor een economische richting:

“Ik ben bij de 'Stock Market Club' gegaan, en dat heeft me niet alleen veel geleerd en veel nieuwe contacten opgeleverd, ik vond het ook heel leuk en heb ik mede hierdoor besloten econometrie te gaan studeren.”

De wijze van lesgeven heeft ook een positieve invloed gehad. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door de specifieke manier van lesgeven die wordt gehanteerd op *liberal arts colleges*. Deze staan bekend om hun kleinschalige onderwijs: kleine werkgroepen waarin uitvoerig gediscussieerd wordt en participatie vereist is. Deze methode wordt vaak positief ontvangen aangezien er in een vertrouwde, overzichtelijke omgeving veel aandacht wordt

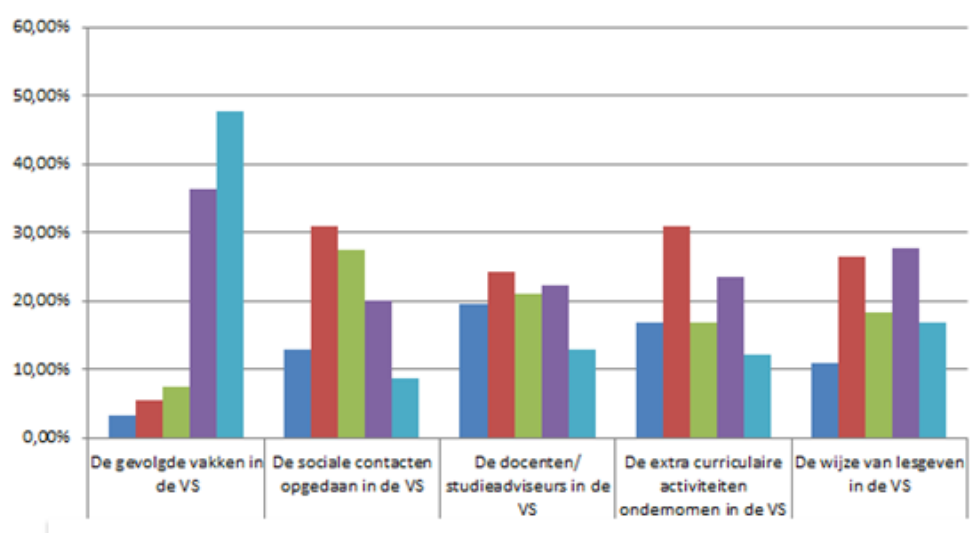
besteed aan persoonlijke en intellectuele ontwikkeling. Respondenten geven aan dat doordat zij constant gestimuleerd werden deel te nemen aan groepsdiscussies en standpunten te formuleren, zij een beter beeld kregen van hun eigen persoonlijke voorkeur en vaardigheden.

“De manier van lesgeven in de V.S. dwingt je heel erg tot meedoen, waardoor je snel door hebt welke vakken je liggen en welke minder.”

Op de vraag of er nog andere invloeden zijn geweest op de keuze van de vervolgstudie tijdens de studieperiode in de V.S. worden uiteenlopende antwoorden gegeven. Enkele voorbeelden die aan de studiekeuze hebben bijgedragen zijn: het meemaken van de presidentsverkiezingen, het lezen van kranten zoals *The Economist*, ambulancewerk, het schrijfwerk voor de universiteitskrant, het bezoeken van een Amerikaanse *law school*.

“Door de Amerikaanse presidentsverkiezingen ben ik geïnteresseerd geraakt in politiek. Dit heeft invloed gehad op mijn keuze voor de bachelor Politieke Geschiedenis en de master Internationale Betrekkingen”.

In welke mate, op een schaal van 1 tot 5 (1= helemaal niet, 5= zeer veel), hebben de volgende aspecten invloed gehad op de keuze van de vervolgstudie:

2.2 Effecten op de vervolgstudie

Uit de resultaten van het onderzoek blijkt dat veel respondenten tijdens hun vervolgstudie baat hebben gehad bij de toegenomen Engelse taalvaardigheid. In totaal 63 procent kiest voor de hoogste waardering op de vraag in welke mate de Engelse taalvaardigheid een effect heeft gehad op de vervolgstudie. Dit komt onder andere omdat in Nederland heel veel studieboeken Engelstalig zijn. Bij sommige studies is het zelfs zo dat het merendeel van de colleges in het Engels gegeven wordt, waarbij de discussies, de presentaties, essays en papers dus ook Engelstalig zijn. Sommige respondenten hadden de smaak te pakken na hun studieperiode in de V.S. en besloten om nogmaals deel te nemen aan een *exchange program*. Een aantal van de ondervraagden is na de V.S. tijdelijk naar een ander buitenland vertrokken. De sterk ontwikkelde Engelse taalvaardigheid bleek ook in deze gevallen zeer goed van pas te komen.

“Ik had al een zeer redelijke basis op het gebied van de Engelse taal (een 9 gemiddeld op het vwo), maar het jaar in Amerika heeft mij veel taalverdieping geboden, met name qua gezegdes, spreekwoorden, ‘pop-cultural references’, maar ook een grotere woordenschat.”

Hoewel het effect van de extra-curriculaire activiteiten op de vervolgstudie door de meeste respondenten gezien wordt als minimaal (30 procent kiest voor waardering 3), komt het wel degelijk voor dat bepaalde activiteiten invloed hebben op de latere studie. Een aantal van de ondervraagden geeft aan kennis te hebben opgedaan bij clubs die later toepasbaar was tijdens de vervolgstudie. De *Debate Club*, de *Management & Investment Club*, de *Stock Market Club* zijn door respondenten genoemde voorbeelden van activiteiten waar relevante kennis is opgedaan.

“De debat cursus die ik gevolgd heb was erg handig. Het heeft mij geholpen in de studentenpolitiek tijdens mij vervolgstudie.”

De gevolgde vakken in de V.S. hebben volgens sommigen een positief effect gehad op de vervolgstudie. Soms was bepaalde lesstof al behandeld in de V.S., en kon er in Nederland vrijstelling worden aangevraagd. In andere gevallen bleken gedane vakken in de V.S. een goede voorbereiding te zijn op de cursussen tijdens de vervolgstudie in Nederland. Ook bleek de Amerikaanse onderwijsmethode, die sterk gericht is op een interactieve houding, nuttig tijdens de vervolgstudie in Nederland. In al deze gevallen spreken de respondenten van een aanzienlijke voorsprong op hun medestudenten:

“De vakken bouwden mooi voort op de vakken die ik al had gevolgd in de V.S.. Ik heb daar academisch leren schrijven, op een hele goede en efficiënte manier. Ook heb ik daar voor het eerst gehoord van bepaalde politieke theorieën en grote denkers, wat later weer van pas kwam.”

“Het Amerikaanse onderwijs stimuleert participatie in groepsdiscussie en de formulering van standpunten; dat bleek erg handig tijdens mijn studie Engelse Taal.”

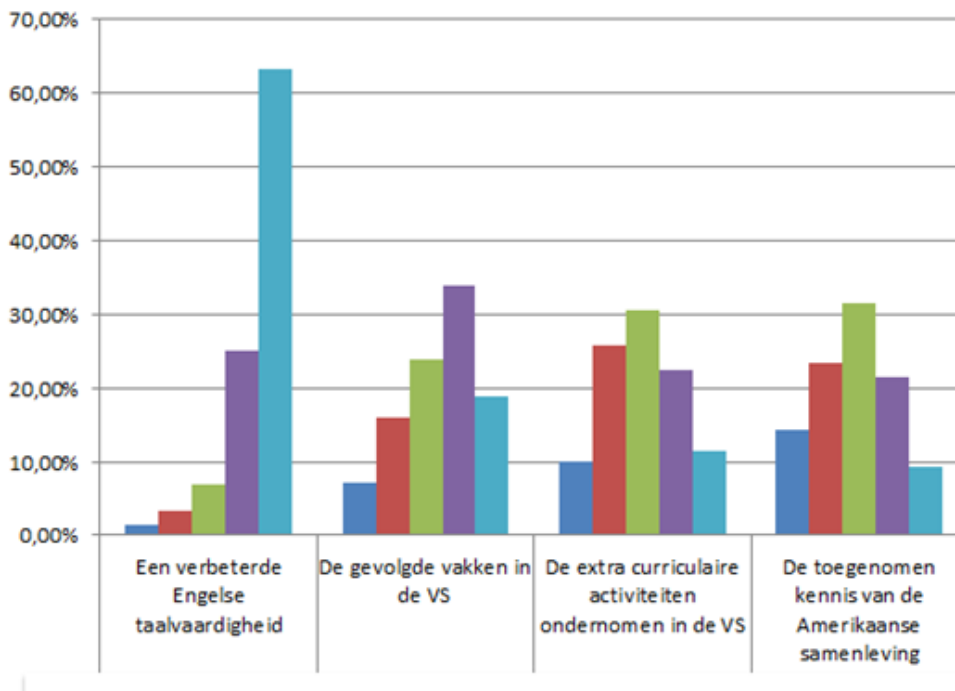
Een deel van de respondenten geeft aan geen directe effecten te hebben ondervonden van de gevolgde vakken in de V.S. Sommigen kozen voor een totaal andere studierichting na de periode in Amerika waardoor de gevolgde vakken geen invloed hadden. Anderen bemerkten tussen beide landen een niveauverschil in het onderwijs. Soms bleek het onderwijs in de V.S. van lager niveau waardoor er tijdens de vervolgstudie niet van geprofiteerd kon worden. In andere gevallen bleek het niveau van de vervolgstudie in Nederland laag waardoor deze studie in zijn totaliteit tegenviel. Toch geeft een deel van de alumni aan dat de gevolgde vakken wel in algemene zin een positief effect heeft gehad. Het uitgebreide vakkenpakket dat werd aangeboden in de V.S. zorgde bij velen voor een bijdrage aan de algemene ontwikkeling.

“Ik heb van de gevolgde vakken niet concreet baat gehad tijdens vervolgstudies, maar ik heb er wel in mijn leven profijt van gehad, in de vorm van een brede algemene ontwikkeling.”

Op de vraag in welke mate de kennis van de Amerikaanse samenleving effect heeft gehad op de vervolgstudie koos 32 procent voor waardering 3. De resultaten wijzen uit dat een deel van de ondervraagden de kennis van de Amerikaanse samenleving heeft toegepast tijdens studies als politicologie, antropologie, sociologie, Amerikanistiek, internationale betrekkingen en economie. Zelfs vliegtuigbouw wordt door een van de respondenten genoemd.

“Vooral bij politicologie is kennis van de samenleving in het algemeen belangrijk. Mijn toegenomen kennis van de Amerikaanse samenleving is tijdens deze studie impliciet van pas gekomen.”

In welke mate, op een schaal van 1 tot 5, heeft u tijdens uw vervolgstudie baat gehad bij de volgende aspecten:

2.3 Veranderde wijze van studeren

Een vierde deel van de respondenten is van mening dat zij een nieuwe wijze van studeren hebben aangeleerd in de V.S. Deze wordt door een aantal ondervraagden beschreven als zelfstandiger, gemotiveerder en actiever. Op Amerikaanse universiteiten komt het vaak voor dat er veel tekst gelezen moet worden en dat er veel *papers* of essays achter elkaar moeten worden geschreven. Dit vereist een hoge mate van inzet en doorzettingsvermogen. Dit dwong de studenten de juiste prioriteiten te stellen, waardoor zij doelgericht studeerden. Ook het kritisch kijken naar het eigen werk en het werk van anderen werd door veel alumni genoemd. Tijdens de werkgroepen worden studenten gestimuleerd met elkaar mee te denken en elkaar zinvolle suggesties te geven. Hierdoor wordt er niet alleen een grote mate van creativiteit en betrokkenheid gevraagd, ook leren studenten om te gaan met opbouwende kritiek. Op de vraag of de studieperiode in de V.S. effect heeft gehad op de resultaten tijdens vervolgstudie antwoordde de helft van de ondervraagden bevestigend.

“Meer ambitieus, harder werkend, meer bereid om kritiek van andere studenten en docenten te krijgen en om commentaar te geven op het werk van anderen.”

“Vooral de algemene studievervaardigheden zoals veel kunnen lezen, veel informatie kunnen verwerken in korte tijd, hoofd- en bijzaken kunnen scheiden, effectief communiceren op papier en mondeling, zijn zo'n groot onderdeel van het Amerikaanse studeren. Deze vaardigheden hebben mij geholpen om mijn vervolgstudie met succes en op tijd af te ronden.”

Veel respondenten waren verrast door de gemotiveerde houding van hun Amerikaanse medestudenten. Niet alleen omdat zij altijd aanwezig waren bij de colleges en ze altijd goed waren voorbereid, ook omdat ze buiten de collegezaal net zoveel inzet en gedrevenheid toonden als daarbinnen. Discussies werden na afloop van de werkgroep soms voortgezet in

de *dining hall*. De Amerikaanse studenten schaamden zich niet voor het feit dat ze de beste wilden zijn en het meeste uit zichzelf wilden halen. Een groot aantal oud-deelnemers was bijna opgelucht eindelijk te mogen excelleren.

“Ik ben geïnspireerd geraakt om uit te blinken, waar in Nederland een 'gemiddelde' prestatie al goed genoeg gevonden wordt.”

“Dankbaarheid voor de mogelijkheid om te kunnen studeren in plaats van ‘afzetten tegen school’ wat sommige Nederlandse studenten mee hadden genomen van de middelbare school.”

“Ik zag dat studenten in Amerika in de gestelde tijd afstudeerden, daar ben je echt een beetje een loser als je er langer over doet. Toen ik in Nederland terugkwam bleek dat bijna iedereen langer over zijn/haar studie deed. Ik heb bijna mijn hele studietijd nominaal doorlopen.”

De respondenten geven niet alleen aan positief verrast te zijn door de studiehouding van Amerikaanse studenten, ze zeggen deze effectieve studiehouding ook te hebben overgenomen. Naast het behalen van hoge cijfers, namen ook de kennis en ontwikkeling toe. Veel van de ondervraagden zeiden na terugkeer in Nederland niet meer mee te zijn gegaan in de zesjescultuur. Zij hebben deze Amerikaanse gedrevenheid vast weten te houden tijdens hun vervolgstudie en menen hier zeer veel profijt van te hebben gehad.

“De inspirerende, creatieve geesten die ik in de lessen in de V.S. ontmoet had motiveerden me dezelfde weg te blijven volgen in Nederland.”

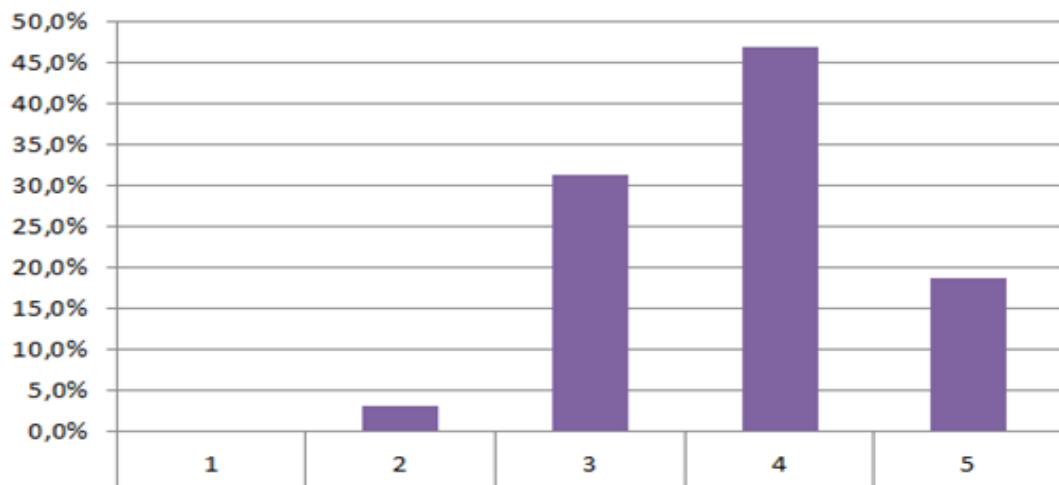
“Door vrij, open en nieuwsgierig terug te komen van de ervaring, was ik enigszins verbaasd door de manier van studeren in Nederland, waarbij de gemiddelde student enkel punten wilde scoren.”

“Zonder dit tussenjaar had ik me niet helemaal voor mijn studie in Nederland ingezet. Nu waardeer ik het veel meer en wil ik ook echt leren: niet vanwege de hoge punten, maar vanwege de kennis die ik wil hebben.”

2.4 Verstoring van het studieritme

Op de vraag of de studieperiode in de V.S. heeft gezorgd voor een onderbreking van het studieritme, kiest 90 procent voor ‘nee’. Degenen die voor ja kozen, zeiden dat dit in sterke mate het geval was. Vakken die niet waren gevolgd in de V.S., maar wel weer moesten opgepakt aan de universiteit in Nederland, zoals bijvoorbeeld wiskunde, natuurkunde of scheikunde, leverden problemen op. Door er een jaar tussenuit te zijn geweest waren bepaalde vaardigheden en inzichten op deze gebieden weggezakt en moesten na terugkeer in Nederland weer worden bijgespijkerd.

In welke mate, op een schaal van 1 tot 5, heeft de studieperiode in de VS gezorgd voor een onderbreking van het studieritme?

3. De effecten op de loopbaan

Een belangrijke reden voor het kiezen van respondenten die in de periode 1980-2012 in de V.S. studeerden was, dat hierdoor niet alleen de korte termijn effecten zichtbaar worden, maar ook die op lange termijn. De enquêteresultaten laten zien dat 196 van de 310 respondenten inmiddels (betaald) werk heeft, dus ruim 63 procent. Een belangrijke vraag was of en op welke manier een studieperiode in de V.S. effect heeft (gehad) op de entree tot de arbeidsmarkt en de verdere loopbaan. Ook is gevraagd naar de mogelijke effecten van de studieperiode op de beroepsbeoefening.

3.1 Effecten van een studieperiode op entree arbeidsmarkt

Om een goed beeld te krijgen van het effect van de studieperiode in de V.S. zijn de verschillende elementen van de ervaring onder de loep genomen. Op grond van de voorbereidende interviews was duidelijk dat de belangrijkste zijn: het opbouwen van een internationaal netwerk, specifieke vaardigheden zoals sterk toegenomen kennis van het Engels, en het opdoen van internationale ervaring.

De eerste vraag was gericht op de invloed van een internationaal netwerk. Een meerderheid van 65 procent van de werkende ondervraagden gaf aan een internationaal netwerk te hebben opgebouwd in de V.S. en 34 procent meende dat dit netwerk de entree op de arbeidsmarkt in positieve zin heeft beïnvloed. In sommige gevallen leidde het onderhouden van contact met oud-medestudenten tot het verkrijgen van banen bij Amerikaans bedrijven of instellingen. Anderen meldden veel baat te hebben (gehad) bij het advies en sturing van bepaalde personen uit het internationale netwerk.

“Ik zie mijn vrienden uit die periode nog steeds en hun advies is heel erg belangrijk geweest voor het begin van mijn carrière.”

Hoewel de meerderheid van de respondenten (63 procent) van mening is dat hun internationale netwerk geen invloed heeft gehad op toetreding tot de arbeidsmarkt of verdere stappen in de loopbaan, is toch het merendeel ervan overtuigd dat het plaatsen van de studieperiode op het Curriculum Vitae tot positieve resultaten heeft geleid. Daarbij gaat het vooral om het concrete bewijs bepaalde eigenschappen te bezitten, zoals doorzettingsvermogen, lef en zelfstandigheid.

“Een studie in de V.S. op zo een jonge leeftijd is een goed uithangbord, een teken van discipline, motivatie en zelfstandigheid. Ik heb vaak in sollicitatiegesprekken te horen gekregen dat het een belangrijke factor was waardoor ik binnen ben gekomen.”

“Het toont internationale ervaring en een zekere 'drive' om zoiets op jonge leeftijd te ondernemen.”

Ook specifieke vaardigheden opgedaan in de V.S. hebben volgens sommigen een positief effect gehad op het verkrijgen van een baan. Met name de goede beheersing van het Engels blijkt erg aantrekkelijk te zijn voor werkgevers.

“De verbeterde Engelse taalvaardigheid heeft zeker meer deuren doen open gaan.”

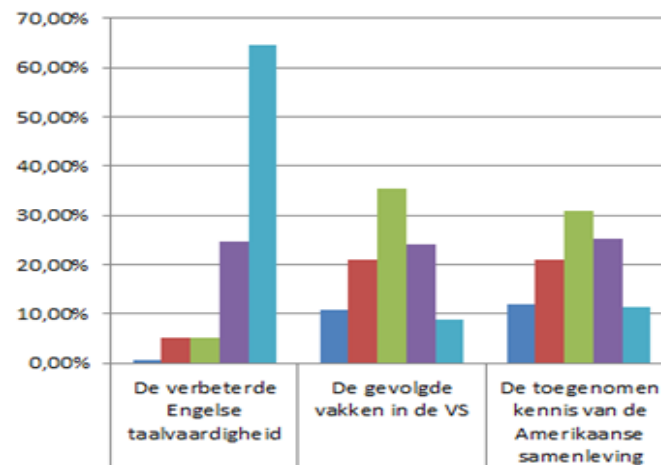
Veel respondenten noemen het verwerven van internationale ervaring en de toegevoegde waarde ervan op hun C.V. Deelnemers die werkzaam zijn in bijvoorbeeld de advocatuur, de medische wereld of het academisch werkveld verklaren dat de vermelding van de studietijd in de V.S. een positieve bijdrage heeft geleverd aan de start van hun carrière. Voor (internationale) bedrijven is de opgedane ervaring in het buitenland vaak aantrekkelijk. Ze

zijn daardoor sneller geneigd te kiezen voor de kandidaat met deze ervaring. Sommige respondenten vermeldden dat buitenlandervaring soms zelfs noodzakelijk was om überhaupt in aanmerking te komen voor een bepaalde functie. Hun studie in de V.S. werd als zodanig gezien.

3.2 Effecten van een studieperiode op loopbaan

Naast entree tot de arbeidsmarkt kan een studieverblijf ook leiden tot effecten op de arbeidsloopbaan. In de onderstaande grafiek is te zien in welke mate, volgens de deelnemers, de verworven vaardigheden effect hebben (gehad) op de loopbaan. Duidelijk wordt dat een groot gedeelte van de respondenten (64 procent) van mening is dat de verbeterde Engelse taalvaardigheid in zeer sterke mate een positief effect heeft op het professioneel functioneren. Daarnaast is te zien dat 36 procent van mening is dat de gevolgde vakken in de V.S. een aanzienlijke invloed hebben op het professioneel functioneren. Vervolgens wordt zichtbaar dat 31 procent aangeeft dat de toegenomen kennis van de Amerikaanse maatschappij een redelijk positief effect heeft op de professionele loopbaan.

In welke mate, op een schaal van 1 tot 5 (1= helemaal niet, 5= zeer veel), hebben de volgende aspecten op professioneel gebied effect gehad?

4. Aanpassingsproblematiek

Een studieperiode in de V.S. wordt in het algemeen beschouwd als een positieve en constructieve ervaring, dat blijkt duidelijk uit de antwoorden op de vragen over het effect. Toch is het voorstelbaar dat een studieverblijf in de V.S. ook negatieve effecten heeft, zoals dat het geval is na elk langdurig verblijf buiten de vertrouwde sociale omgeving. Terugkeer in de vertrouwde omgeving kan zelfs een grotere schok zijn dan verblijf in een ander land, in de literatuur omschreven als 'reverse culture shock'. Niet alleen heeft men zich moeten aanpassen aan de andere samenleving, maar na terugkeer blijkt ook het eigen land veranderd te zijn, en is men zelf veranderd, waardoor er aanpassingsproblemen kunnen ontstaan. Om vast te stellen in welke mate deze aanpassingsproblemen aanwezig zijn, is ook dit onderwerp in het onderzoek opgenomen.

4.1 Terug in de Nederlandse maatschappij

De resultaten wijzen uit dat de deelnemers weinig aanpassingsproblemen rapporteren. Slechts 33 procent van alle ondervraagden antwoordt bevestigend op de vraag: “Heeft u na afloop van de studieperiode in de V.S. en na terugkeer in Nederland moeilijkheden ervaren in het aanpassen aan Nederland?” De volgende citaten illustreren dit:

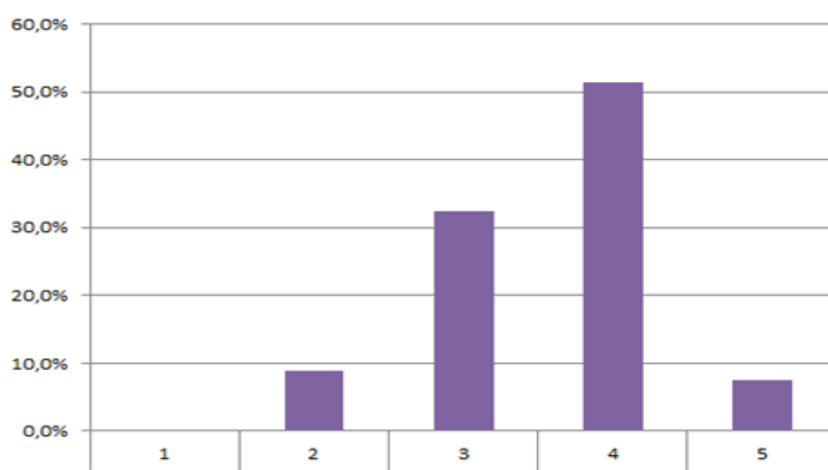
“Ik miste het campusleven niet echt. Ik leef liever in een stad met mensen van alle generaties en beroepen. Vriendschappen in Nederland wezen zichzelf, hoewel sommige inderdaad doodbloedden. Ook thuis heb ik geen problemen ondervonden.”

“Het was heel even wennen bij terugkeer, in alle genoemde opzichten, maar dat was voorbij op het moment dat ik naar een Nederlandse universiteit ging.”

De respondenten die aangaven moeilijkheden te hebben ondervonden na terugkeer in Nederland rapporteerden deze over de Nederlandse mentaliteit, cultuur, het onderwijssysteem en de arbeidsethos. Een percentage van 68 op een totaal van 98 deelnemers gaf aan moeilijkheden te hebben ondervonden in het aanpassen aan de Nederlandse mentaliteit. Op de vraag in welke mate deze problematiek ervaren werd, koos 53 procent voor waarde 4 op een schaal van 1 tot 5. Vervolgens gaf het grootste aantal, 33 procent, aan dat deze moeilijkheden één tot drie maanden na terugkomst hebben aangehouden.

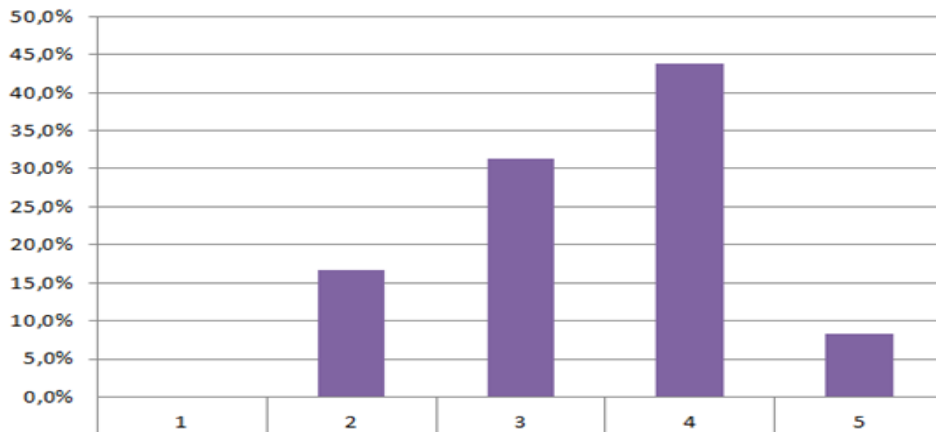
“Ik vond het voornamelijk lastig me aan te passen aan de Nederlandse mentaliteit. Ik had heel erg het gevoel dat niemand door had hoe ongelofelijk bevoorrecht Nederlanders zijn. Bovendien is het wel lastig om na een jaar nieuwe ervaringen weer terug te komen, voornamelijk omdat je wel kan vertellen hoe het daar was, maar mensen het niet zelf hebben ervaren en het dus toch nooit helemaal zullen begrijpen.”

In welke mate, op een schaal van 1 tot 5 (1= helemaal niet, 5= zeer veel), heeft u moeilijkheden ervaren in het aanpassen aan de Nederlandse mentaliteit?

In totaal 52 procent van de ondervraagden die zei moeilijkheden te hebben ondervonden, gaf aan moeite te hebben gehad met de aanpassing aan de Nederlandse cultuur. Op de vraag in welke mate deze problematiek werd ervaren koos 43 procent voor waarde 4. Vervolgens gaf een meerderheid van 32 procent aan dat deze problematiek en één tot drie maanden heeft aangehouden.

In welke mate heeft u moeilijkheden ervaren in het aanpassen aan de Nederlandse cultuur?

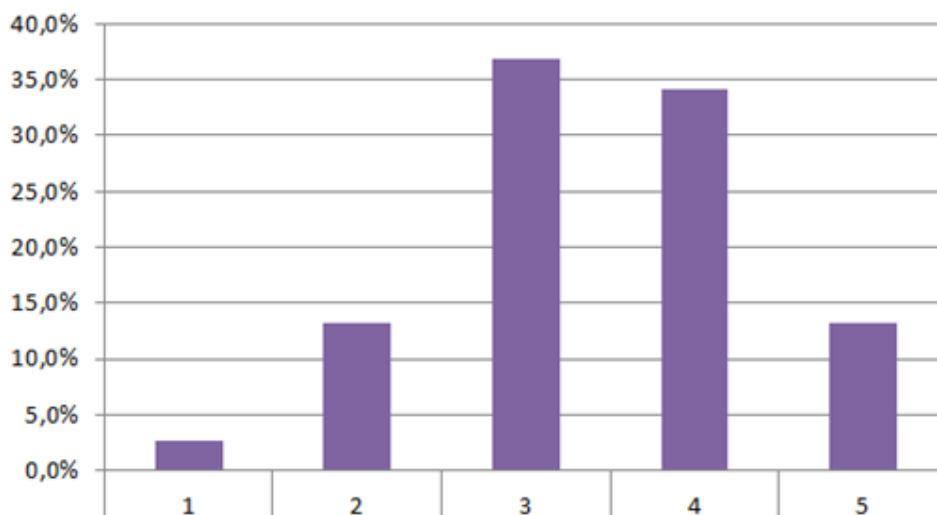

Een minderheid van de ondervraagden, een percentage van 42, gaf aan moeilijkheden te hebben ondervonden in het aanpassen aan het Nederlandse onderwijssysteem. Op het gebied van intensiteit koos de meerderheid hiervan voor waarde 3. 26 procent gaf aan dat deze moeilijkheden zes maanden tot een jaar hebben aangehouden.

“Kleine klassen en veel persoonlijke aandacht op mijn kleine Liberal Arts college bevielen zo goed dat ik moeite had te wennen aan de massa-aanpak van Nederlandse universiteiten”.

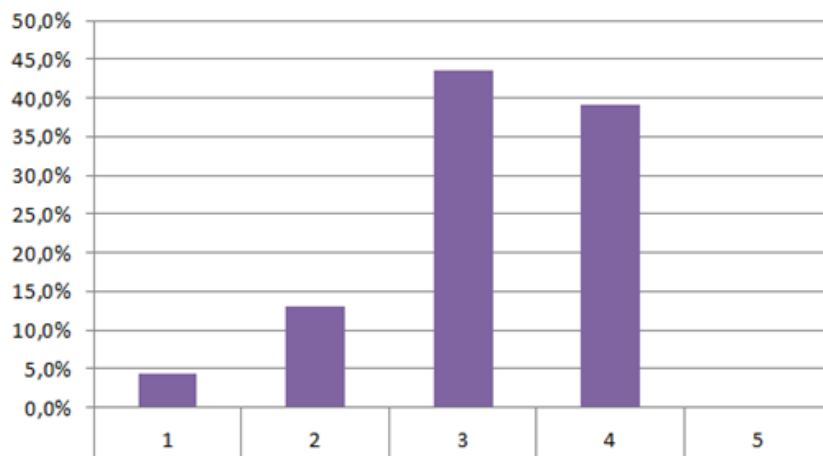
“Het onderwijsprogramma van de eerste twee jaar TU Delft was een koude douche na Beloit College, maar de zelfstandigheid die ik leerde in de V.S. hielp mij daar doorheen te komen. In de latere fase waren het vooral de in de V.S. gestimuleerde interesse en de wens om goed in dingen te zijn die de aanvankelijke studievertraging compenseerden.”

In welke mate heeft u moeilijkheden ervaren in het aanpassen aan het Nederlandse onderwijssysteem?

Op de vraag of er moeilijkheden zijn ervaren op het gebied van het Nederlandse arbeidsethos antwoordde een minderheid van de ondervraagden (25 procent) met ‘ja’. Op de vraag hoe intens deze moeilijkheden waren, koos 43 procent voor de waarde 4. Vervolgens gaf de meerderheid met een percentage van 30 aan dat deze moeilijkheden één tot drie maanden hebben geduurd.

In welke mate heeft u moeilijkheden ervaren in het aanpassen aan het Nederlandse arbeidsethos?

4.2 Aanpassingsproblemen op sociaal gebied

Aan diegenen die aangaven aanpassingsmoeilijkheden te hebben ervaren is gevraagd of zij op sociaal gebied problemen hebben ondervonden. Hierbij kan worden gedacht aan het moeite hebben met het aanpassen aan het gezinsleven en het opnieuw oppakken van vriendschappen. Een groot gedeelte van de ondervraagden gaf aan het moeilijk te vinden niet meer op de *campus* te wonen; het missen van de gezelligheid, het altijd mensen om je heen hebben. Velen vonden het moeilijk om weer thuis bij het gezin te wonen, waar ze vooral het gevoel van onafhankelijkheid en vrijheid misten. Voor veel ondervraagden was het dan ook een goede stimulans om op zoek te gaan naar een studentenkamer.

“Ik ga nu op kamers wonen met meerdere mensen, omdat ik na het leven op de campus niet in mijn eentje wil wonen.”

Het verlies of verwateren van vriendschappen na terugkeer in Nederland lijkt zo nu en dan voor te komen, al wordt daarna vaak het vermoeden geuit dat deze vriendschappen ook zonder de studieperiode in het buitenland waren doodgebloed. Veel deelnemers geven aan dat ze na terugkeer in Nederland hun oude sociale contacten gewoon weer hebben opgepakt. Sommigen zijn zelfs van mening dat de band met hun familie en vrienden alleen maar sterker geworden is sinds de periode in de V.S.. Het opnieuw waarderen wat je hebt is hierbij een veel voorkomende opmerking.

“Een aantal vriendschappen is verloren geraakt doordat ik zo internationaal ben gaan denken en handelen. Ik denk dat deze vriendschappen wellicht op de lange termijn sowieso geen stand hadden gehouden.”

Op de vraag of er op andere gebieden aanpassingsproblemen ondervonden zijn, antwoordde 13 procent bevestigend. Deze groep gaf aan dat heimwee naar de V.S. het grootste probleem was. Vanwege het gemis van Amerikaanse vrienden, de campus, docenten en extra curriculaire activiteiten, werd het aanpassen in Nederland in sommige gevallen bemoeilijkt.

“Ik vond het heel lastig dat al mijn vrienden in de V.S. waren en doorgingen met hun leven en ik daar eigenlijk niet meer bij hoorde.”

5. Het multiplier effect

Een positief gevolg van een studieperiode in de V.S. is het *multiplier effect*, oftewel het doorstoot- of sneeuwbaaleffect. De ervaringen en de kennis die zijn opgedaan in de V.S., worden na terugkeer in Nederland door de deelnemers doorgegeven aan anderen. Hierdoor is het mogelijk dat de studietijd in het buitenland een effect heeft op de omgeving van de student. Anderen kunnen bijvoorbeeld gemotiveerd raken ook naar de V.S. te gaan om daar te gaan studeren en bepaalde inzichten met betrekking tot de Amerikaanse samenleving, geschiedenis en politiek kunnen worden doorgegeven aan anderen die niet zelf de ervaring hebben.

“Ervaringen en kennis deel je tegenwoordig online en af en toe komt het wel eens ter sprake, maar het is een onderdeel geworden van wie ik ben en hoe ik handel, dus impliciet deel je het constant door je inzichten en manier van werken (optelsom van veel meer) te delen met anderen.”

“Ik ben universitair hoofddocent. Ik begeleid dus ook studenten die ik altijd aanmoedig om naar het buitenland te gaan als de gelegenheid zich voordoet.”

“Ik adviseer studenten en daarbij helpt het dat ik niet alleen het Nederlandse onderwijssysteem, maar ook het Amerikaanse van binnenuit ken.”

Van alle ondervraagden geeft 40 procent aan inmiddels een baan te hebben waarin de kennis en ervaringen die zijn opgedaan in de V.S. worden doorgegeven aan anderen. Een aanzienlijk deel hiervan is werkzaam in het onderwijs. Uit de enquête resultaten blijkt dat zij zich veelal bezig houden met de internationale mobiliteit onder studenten. Zij stimuleren hun studenten dan ook om in het buitenland te gaan studeren en adviseren hen over de mogelijkheden. De positieve ervaringen van deze alumni zorgen ervoor dat zij zich willen inzetten voor anderen om hen hetzelfde te laten meemaken.

“Ik analyseer wereldwijde economische ontwikkelingen en geef mijn begrip van Amerikaanse economie daarin door. Ik praat ook makkelijker met Amerikaanse collega's.”

“Ik werk als jurist en diplomaat bij het Ministerie van Buitenlandse Zaken. Waar nodig kan ik mijn kennis over de Amerikaanse samenleving delen met mijn collega's.”

“Ook nu ik de laatste 7 jaar als coach en teamcoach veel meer met Nederlanders werk, helpt mijn kennis van interculturele verschillen enorm bij het begrip opbrengen voor interpersoonlijke verschillen. Die liggen voor mij namelijk in het verlengde van elkaar. Ik gebruik nog steeds veel voorbeelden uit de internationale context en dus ook de Amerikaanse.”

Andere alumni zijn werkzaam in het bedrijfsleven en hebben veel baat bij de toegenomen kennis en begrip ten opzichte van de Verenigde Staten. Door tijdelijk in de Amerikaanse maatschappij te hebben geleefd wordt de communicatie met Amerikanen vergemakkelijkt, ook op professioneel vlak. Zij hebben meer dan anderen begrip voor eventuele culturele verschillen, waardoor een zakelijk proces soepeler kan worden doorlopen en afgehandeld. Deze alumni zijn dan ook in staat om hun Nederlandse of Europese collega's hierin te adviseren en te begeleiden.

6 Conclusie

Uit dit onderzoek is gebleken dat een studieperiode in de V.S. een zeer positief effect heeft op de persoonlijke ontwikkeling, studie en loopbaan. In het eerste hoofdstuk is aandacht besteed aan de ontwikkeling van persoonlijke vaardigheden. Veel respondenten gaven aan een groeiproces te hebben doorgemaakt. In de V.S. hebben ze geleerd zich staande te houden in een vreemde omgeving, ver van huis. Hierdoor hebben velen een gevoel van onafhankelijkheid en zelfstandigheid ontwikkeld. Ook namen de sociale vaardigheden toe. Een groot aantal respondenten gaf aan nieuwe talenten bij zichzelf te hebben ontdekt. Velen hebben zich ontplooid in een sport of op creatief gebied. Een studieperiode in de V.S. heeft de kennis en waardering voor dit land doen veranderen. Uit de antwoorden blijkt dat bij een groot aantal respondenten veel vooroordelen zijn verdwenen en er meer begrip is ontstaan voor de Amerikaanse samenleving, politiek en geschiedenis. Sommige respondenten gaven aan meer Europa-georiënteerd te zijn geraakt na de studieperiode in de V.S. en zijn aan het denken gezet over de rol die Europa zou moeten spelen in de wereld. Ook Nederland werd na afloop met andere ogen bekeken. Voornamelijk de kleine dingen die voorheen zo normaal en vanzelfsprekend leken, zoals Nederlandse cafeetjes en fietsen, ontvangen na de studieperiode in de V.S. meer waardering. De Nederlandse nuchterheid werd gemist, de stugheid niet.

In het tweede hoofdstuk is dieper ingegaan op de onderwijs gerelateerde effecten. De gevolgde vakken, de Amerikaanse docenten en de extra curriculaire activiteiten heeft een groot aantal respondenten geholpen bij het kiezen van de juiste vervolgstudie. Sommigen zijn hierdoor zelfs van gedachten veranderd en kozen na terugkeer in Nederland voor een andere studie dan aanvankelijk was bedacht. Tijdens de vervolgstudie hebben de respondenten voornamelijk baat gehad bij de sterk toegenomen Engelse taalvaardigheid en de veranderde studiehouding. In de V.S. raakten velen geïnspireerd door de gemotiveerde houding van hun Amerikaanse medestudenten en kwamen ze tot de conclusie dat boven het maaiveld willen uitsteken niet iets negatiefs is. Deze houding werd door veel respondenten vastgehouden na terugkeer in Nederland en bevorderde het studiesucces.

Naast de effecten op het onderwijs, zijn ook de effecten op de loopbaan onderzocht. De meerderheid is van mening dat de entree op de arbeidsmarkt niet bijzonder is vergemakkelijkt door het hebben van een internationaal contactennetwerk. Wel geven veel respondenten aan dat het noemen van de studieperiode in de V.S. op het Curriculum Vitae gunstige gevolgen kan hebben. Veel werkgevers zouden de voorkeur geven aan iemand die op een jonge leeftijd doorzettingsvermogen en inzet heeft getoond. Daarnaast zou het hebben van internationale ervaring een absolute pré zijn voor veel bedrijven. Volgens een aanzienlijk aantal respondenten waren de effecten van de periode in de V.S. tevens merkbaar in de beroepsbeoefening. De sterk verbeterde Engelse taalvaardigheid en het omgaan met verschillende culturele achtergronden zijn hiervan twee voorbeelden.

Hoewel een periode studeren in het buitenland vaak wordt omschreven als een positieve ervaring, kunnen aanpassingsmoeilijkheden ontstaan na terugkeer in Nederland. Uit dit onderzoek is gebleken dat een minderheid van de ondervraagden problemen heeft ondervonden op dit gebied. De moeilijkheden die in sommige gevallen ontstonden hadden voornamelijk betrekking op het moeten achterlaten van de Amerikaanse vrienden en het niet meer deel uitmaken van de campusgemeenschap. Toch geven de meeste respondenten aan dat het aanpassen aan Nederland vrij soepel is verlopen en dat eventuele moeilijkheden van zeer korte duur zijn geweest.

Tot slot is er aandacht besteed aan het *multiplier effect*. Zij die een periode in de V.S. hebben gestudeerd kunnen vervolgens hun omgeving inspireren ook naar dit land te gaan. Belangrijker nog is dat respondenten die in het onderwijs werkzaam zijn een belangrijk

doorgeefluik van de ervaring zijn en anderen stimuleren elders te gaan studeren. Respondenten die werkzaam zijn in het bedrijfsleven geven aan dat hun toegenomen kennis en waardering met betrekking tot de Amerikaanse samenleving hen vaak helpt tijdens zakelijke aangelegenheden.

Er kan dus worden geconstateerd dat een studieperiode in de V.S. op veel gebieden een zeer gunstig effect heeft en dat studeren in de V.S. een ervaring is waar veel alumni hun leven lang profijt van hebben en met plezier aan terugdenken.

Bijlage

Vragenlijst

Toelichting

De vragenlijst is ontworpen met behulp van SurveyMonkey. De respondenten konden de vragenlijst starten door een link aan te klikken in een e-mail bericht, waarna zij door het aanklikken van een antwoordkeuze werden doorgeleid naar de volgende relevante vraag. Een aantal vragen kon alleen worden beantwoord door 'ja' of 'nee' te antwoorden of een eigen tekst in te typen. Sommige vragen konden met een score op een schaal van 1 – 5 worden beantwoord.

Algemene vragen

1. In welk jaar heeft u in de Verenigde Staten gestudeerd?
2. Wat is uw leeftijd?
3. Wat is uw geslacht?
4. Bent u, na uw studieperiode in de VS, een studie in Nederland begonnen?
5. Welke studie bent u begonnen?
6. In welk jaar bent u gestart met deze studie
7. Wat is de officiële duur van deze studie?
8. Bent u momenteel met deze studie bezig
9. In welk jaar verwacht u af te studeren?
10. Heeft u deze studie succesvol afgerond?
11. In welk jaar bent u afgestudeerd?
12. Bent u na uw studieperiode in de VS nog een studie in de VS gestart?
13. Bent u na het jaar studeren in de VS nog een studie in een ander land gestart?
14. In welk land?
15. Welke studie bent u gestart?
16. In welk jaar bent u met deze studie gestart?
17. Wat is de officiële duur van deze studie?
18. Bent u momenteel nog met deze studie bezig?
19. Heeft u deze studie succesvol afgerond?
20. In welk jaar heeft u deze studie afgerond?
21. In welk jaar verwacht u af te studeren?
22. Bent u, na het jaar studeren in de VS, in Nederland gaan werken?
23. Bent u, na het jaar studeren in de VS, in de VS of in een ander land gaan werken?
24. In welke sector was u werkzaam / welke functie?
25. Bent u hier nog steeds werkzaam?
26. Bent u ergens anders werkzaam?
27. Bent u momenteel student?
28. Bent u werkzoekende?
29. Wat is uw huidige functie / welke sector?
30. Welke studie doet u momenteel?
31. Hoeveel studies bent u gestart sinds uw studieperiode in de VS en hoeveel heeft u er hiervan succesvol afgerond? Vermeld hierbij ook de naam en de graad van de studie.
32. Bent u momenteel student?
33. Welke studie doet u momenteel?
34. Bent u momenteel ergens werkzaam?
35. In welke sector bent u werkzaam en in welke functie?
36. Bent u werkzoekende?

Effecten op de persoonlijke ontwikkeling

37. Op een schaal van 1 – 5 (1=helemaal niet, 5 = zeer veel), in welke mate heeft de studieperiode in de VS de volgende aspecten beïnvloed:
 - a. De Engelse taalvaardigheid
 - b. De kennis van de Amerikaanse samenleving
 - c. De kennis van de Amerikaanse geschiedenis en cultuur
 - d. De kennis van het Amerikaanse politieke systeem
 - e. De kennis van het Amerikaanse onderwijssysteem
 - f. Het opbouwen van een internationaal netwerk
38. Heeft u (indien relevant) nog steeds contacten met de mensen uit uw internationale netwerk?
39. Heeft u door het studeren in de VS een andere waardering voor de Amerikaanse samenleving gekregen?
40. In welk opzicht heeft u een andere waardering voor de Amerikaanse samenleving gekregen?
41. Heeft u door het studeren in de VS een andere waardering voor de Amerikaanse geschiedenis en cultuur gekregen?
42. In welk opzicht heeft u een andere waardering voor de Amerikaanse geschiedenis en cultuur gekregen?
43. Heeft u door het studeren in de VS een andere waardering voor de Amerikaanse politiek gekregen?
44. In welk opzicht heeft u een andere waardering voor de Amerikaanse politiek gekregen?
45. Heeft u door het studeren in de VS een andere waardering voor de Nederlandse samenleving gekregen?
46. In welk opzicht heeft u een andere waardering voor de Nederlandse samenleving gekregen?
47. Heeft u door het studeren in de VS een andere waardering voor Europa gekregen?
48. In welk opzicht heeft u een andere waardering voor Europa gekregen?
49. Heeft u tijdens uw studieperiode in de VS onverwachte talenten bij uzelf ontdekt?
50. Welke talenten zijn dit en hoe heeft u deze talenten ontdekt?
51. In welke mate, op een schaal van 1 – 5 (1 = helemaal niet, 5 = zeer veel), zijn de volgende stellingen op u van toepassing:
 - a. 'Door het studeren in de VS is mijn zelfstandigheid toegenomen'
 - b. 'Door het studeren in de VS voel ik mij zelfverzekerder'
 - c. 'Door de studieperiode in de VS voel ik mij veel onafhankelijker'
 - d. 'Door het studeren in de VS is mijn zelfreflectie sterk ontwikkeld'
 - e. Door de studieperiode in de VS ben ik sociaal vaardiger geworden'
 - f. Door te studeren in de VS heb ik een duidelijker beeld gekregen van de richting die ik op wil met mijn leven'
 - g. 'Door het studeren in de VS heb ik het vermogen ontwikkeld om mij te verplaatsen in de manier van denken van de Amerikaan'
52. Zijn er naast de genoemde onderdelen nog andere aspecten die van invloed zijn geweest op u als persoon? Licht uw antwoord toe.
(De vragen 53 – 68 zijn een herhaling van de vragen 37 – 51 i.v.m. doorverwijzing)

Onderwijs-gerelateerde effecten

69. Is de studieperiode in de VS van invloed geweest op de keuze van de vervolgstudie?
70. In welke mate, op een schaal van 1 tot 5 (1 = helemaal niet, 5 = zeer veel), hebben de volgende aspecten invloed gehad op de keuze van de vervolgstudie:
 - a. De gevolgde vakken in de VS
 - b. De sociale contacten opgedaan in de VS

- c. De docenten / studieadviseurs in de VS
 - d. De extra-curriculaire activiteiten ondernomen in de VS
 - e. De wijze van lesgeven in de VS
71. Kunt u (indien relevant) aangeven op welke wijze de gevolgde vakken invloed hebben gehad op de keuze van de vervolgstudie?
 72. Kunt u (indien relevant) aangeven op welke wijze sociale contacten invloed hebben gehad op de keuze van de vervolgstudie?
 73. Kunt u (indien relevant) aangeven op welke wijze docenten / studieadviseurs invloed hebben gehad op de keuze van de vervolgstudie?
 74. Kunt u (indien relevant) aangeven op welke wijze extra-curriculaire activiteiten invloed hebben gehad op de keuze van de vervolgstudie?
 75. Kunt u (indien relevant) aangeven op welke wijze de manier van lesgeven in de VS invloed heeft gehad op de keuze van de vervolgstudie?
 76. Zijn er naast de genoemde aspecten nog andere invloeden (gerelateerd aan de studieperiode in de VS) geweest op de keuze van uw vervolgstudie?
 77. Heeft u na de studieperiode in de VS gekozen voor een andere vervolgstudie dan u van te voren had gedacht? Licht uw antwoord toe.
 78. In welke mate, op een schaal van 1 tot 5, heeft u tijdens uw vervolgstudie baat gehad bij de volgende aspecten:
 - a. Een verbeterde Engelse taalvaardigheid
 - b. De gevolgde vakken in de VS
 - c. De extra-curriculaire activiteiten ondernomen in de VS
 - d. De toegenomen kennis van de Amerikaanse samenleving
 79. Kunt u (indien relevant) aangeven op welke wijze u tijdens uw vervolgstudie baat hebt gehad bij de verbeterde Engelse taalvaardigheid?
 80. Kunt u (indien relevant) aangeven op welke wijze u tijdens uw vervolgstudie baat hebt gehad bij de gevolgde vakken in de VS?
 81. Kunt u (indien relevant) aangeven op welke wijze u tijdens uw vervolgstudie baat hebt gehad bij de ondernomen extra-curriculaire activiteiten in de VS?
 82. Kunt u (indien relevant) aangeven op welke wijze u tijdens uw vervolgstudie baat hebt gehad bij de toegenomen kennis van de Amerikaanse samenleving?
 83. Heeft u de indruk dat u tijdens uw studieperiode in de VS een andere/nieuwe wijze van studeren heeft aangenomen?
 84. Hoe zou u deze nieuwe / andere wijze van studeren omschrijven?
 85. Bent u van mening dat deze wijze van studeren een positieve invloed heeft gehad op uw vervolgstudie? Licht uw antwoord toe.
 86. Bent u van mening dat de studieperiode in de VS heeft gezorgd voor een andere studiehouding tijdens uw vervolgstudie? Licht uw antwoord toe.
 87. Heeft u de indruk dat het studeren in de VS heeft gezorgd voor betere studieresultaten tijdens u vervolgstudie?
 88. Heeft u de indruk dat uw studieperiode in de VS heeft gezorgd voor een onderbreking van het studieritme?
 89. Op een schaal van 1 tot 5, in welke mate heeft de studieperiode in de VS gezorgd voor een onderbreking van het studieritme?
 90. Op welke wijze heeft de studieperiode gezorgd voor een onderbreking van het studieritme?

Effecten op de loopbaan

91. Heeft u een internationaal netwerk opgedaan tijdens uw studieperiode in de VS?
92. Bent u van mening dat dit netwerk een positief effect heeft gehad op uw loopbaan?
93. Kunt u een voorbeeld geven van hoe dit netwerk een positief effect heeft gehad op uw loopbaan?

94. Op een schaal van 1 tot 5 (1 = helemaal niet, 5 = zeer veel), in welke mater hebben de volgende aspecten op professioneel gebied effect gehad:
 - a. De verbeterde Engelse taalvaardigheid
 - b. De gevolgde vakken in de VS
 - c. De toegenomen kennis van de Amerikaanse samenleving
95. Hebben interculturele vaardigheden invloed gehad op uw loopbaan? Zo ja, op welke wijze?
96. Bent u van mening of heeft u het vermoeden dat uw studieperiode in de VS uw kansen op de arbeidsmarkt heeft vergroot? Zo ja, op welke wijze?
97. Heeft u de indruk dat de aanwezigheid van de studieperiode in de VS op uw CV van invloed is geweest op uw loopbaan? Zo ja, op welke wijze?
98. Heeft u een baan waarin de ervaringen en kennis die u tijdens uw studieperiode in Amerika heeft opgedaan doorgeeft?
99. Wat doet u voor werk en op welke wijze deelt u uw ervaringen en kennis tijdens uw werkzaamheden?

Aanpassingsproblematiek

- I00. Heeft u na afloop van uw studieperiode in de VS en na terugkeer in Nederland moeilijkheden ervaren in het aanpassen aan Nederland?
- I01. Heeft u moeilijkheden ervaren in het aanpassen aan de Nederlandse mentaliteit?
- I02. In welke mate, op een schaal van 1 tot 5 (1 = helemaal niet, 5 = zeer veel), heeft u moeilijkheden ervaren in het aanpassen aan de Nederlandse mentaliteit?
- I03. Hoe lang hebben deze aanpassingsmoeilijkheden geduurd?
 - a. Minder dan één maand
 - b. Eén tot drie maanden
 - c. 3 tot 6 maanden
 - d. 6 maanden tot een jaar
 - e. Langer dan een jaar
- I04. Heeft u moeilijkheden ervaren in het aanpassen aan de Nederlandse cultuur?
- I05. In welke mate heeft u deze moeilijkheden ervaren?
- I06. Hoe lang hebben deze aanpassingsmoeilijkheden geduurd?
 - a. Minder dan één maand
 - b. Eén tot drie maanden
 - c. 3 tot 6 maanden
 - d. 6 maanden tot een jaar
 - e. Langer dan een jaar
- I07. Heeft u moeilijkheden ervaren in het aanpassen aan het Nederlandse onderwijssysteem?
- I08. In welke mate heeft u moeilijkheden ervaren in het aanpassen aan het Nederlandse onderwijssysteem?
- I09. Hoe lang hebben deze aanpassingsmoeilijkheden geduurd?
 - a. Minder dan één maand
 - b. Eén tot drie maanden
 - c. 3 tot 6 maanden
 - d. 6 maanden tot een jaar
 - e. Langer dan een jaar
- I10. heeft u moeilijkheden ervaren in het aanpassen aan het Nederlandse arbeidsethos?
- I11. In welke mate heeft u deze moeilijkheden ervaren?
- I12. Hoe lang hebben deze aanpassingsmoeilijkheden geduurd?
 - a. Minder dan één maand
 - b. Eén tot drie maanden
 - c. 3 tot 6 maanden
 - d. 6 maanden tot een jaar

- e. Langer dan een jaar
- I 13. Heeft de studieperiode in de VS gehad op uw sociale omgeving? Denk hierbij aan vriendschappen, het aanpassen aan het gezin, het niet meer leven op een campus etc.
- I 14. Heeft u op andere gebieden aanpassingsmoeilijkheden ondervonden?
- I 15. Op welk(e) gebied(en) heeft u aanpassingsmoeilijkheden ondervonden?
- I 16. Hoe lang hebben deze aanpassingsmoeilijkheden geduurd?
 - a. Minder dan één maand
 - b. Eén tot drie maanden
 - c. 3 tot 6 maanden
 - d. 6 maanden tot een jaar

Open vragen

- I 17. Hoe zou u, in een paar zinnen, uw studietijd in de VS omschrijven?
- I 18. Zou u iemand aanraden om een jaar in de VS te gaan studeren na het behalen van het middelbare schooldiploma?
- I 19. Om welke reden(en) zou u iemand aanraden een jaar in de VS te gaan studeren?
- I 20. Om welke reden(en) zou u iemand afraden om een jaar in de VS te gaan studeren?
- I 21. Heeft er door de studieperiode in de VS een belangrijke verandering in uw leven plaatsgevonden? Zo ja, welke?
- I 22. Kunt u aangeven, in een paar zinnen, wat de studieperiode in de VS u heeft opgeleverd?